

УДК 323.21

*Чальцева О. М., д.політ.н., доцент,
зав.каф. політології та державного
управління*

НАЦІОНАЛЬНА МОДЕЛЬ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Донецький національний університет імені Василя Стуса, м.Вінниця

Публічна політика в Україні, що знаходиться в процесі формування та інституціонального структурування з моменту здобуття державної незалежності, демонструє суперечливість тенденцій розвитку і схильність до конфліктного характеру взаємодії соціально-політичних акторів. Аналіз факторів, які впливають на формування національної моделі публічної політики є метою багатьох досліджень останніх років в українській політичній науці і даному дослідженні в тому числі.

Окремі проблеми публічної політики України були розглянуті в роботах таких українських вчених як: В. П. Анрущенко, С. А. Дацюк, Л. В. Губерський, Н. А. Шматко, О. А. Третяк, В. М. Бебик, С. О. Телешун, В. В. Тертичка, О. П. Дем'янчук, В. В. Давіденко, В. Б. Дзюндзюк, Е. І. Головаха, Н. В. Паніна, В. П. Горбатенко, А. Ф. Колодій, Н. І. Михальченко, М. В. Шаповаленко, І. О. Кресіна та ін.

В Україні формується особлива, унікальна національна модель публічної політики, що орієнтується на узагальнену деліберативну нормативно-типову модель, яка, проходячи складний процес адаптації до українських реалій, ще недостатньо розвинена й суперечлива як за формою, так і за змістом.

Модель публічної політики України є складовою частиною загальнонаціонального інституціонального дизайну, залежить від політичного режиму; рівня стабільності системи; ступеня вибору державою формальних інститутів (форма правління, устрою, виборча, партійна системи); характеру попереднього досвіду керівництва країною; розвиненості всіх публічних інститутів; системи публічного управління; функціонування держави як основного інституту і його стилю управління, що визначає політичний курс в сучасних умовах по траєкторії «згори – вниз»; діяльності громадських інститутів в державі, що впливають на публічну політику «знизу – вгору». Аналіз факторів, що впливають на національний інституціональний дизайн, показав, що Україна являє собою зразок країни, що знаходиться в лімінальному стані, коли розпочаті інституціональні перетворення ще не завершені і, як результат, виявляються у суперечливих тенденціях інституціонального розвитку та конфліктності системи.

Під впливом ендогенних і екзогенних факторів інституціональний дизайн української публічної політики перманентно видозмінюється,

набуваючи нових правових, організаційних форм і практик взаємодії акторів, демонструючи суперечливі ефекти інституціоналізації політичного капіталу. Перебуваючи в пошуку оптимальної політико-управлінської моделі держави в умовах лімінальності системи і «завислої» в інституціональній невизначеності, яка характеризується дуальністю і конфліктністю, формується національна модель публічної політики України, яка є унікальною комбінацією глобальних, універсальних трендів публічності й національної практики, пов'язаної з соціокультурною матрицею, трансформаційним процесом і специфікою державного управління.

Публічна політика України, еволюціонуючи в умовах перманентних криз системи, «зависла» в часі інституціональної невизначеності, низькому рівні легітимації владних інститутів, пройшла кілька етапів, на яких відбувалися правові, політичні та соціальні перетворення конструюють національний інституціональний дизайн публічної політики:

1. 1991-2004 рр. – етап становлення, в цей час вона тільки починала формуватися під «наглядом» держави через діяльність громадських об'єднань і конкуруючих партій, роботу парламенту перших скликань, невелику кількість незалежних ЗМІ.

2. 2004-2010 рр. – етап розвитку інститутів публічної політики при домінуючій ролі держави, включення в правову систему законів, які розширюють права публічних акторів, що почалася активізації та інституціоналізації громадянського сектора, який був ще слабо ефективним.

3. 2010-2014 рр. – етап формальної інституціоналізації практик взаємодії між владою та громадянським суспільством, включення України в глобальні структури публічного простору, імплементація нових правових основ публічної політики. Одночасно відбувалося посилення вертикалі влади шляхом повернення до конституції 1996 р., що свідчило про навмисне звуження коридору можливостей для публічного діалогу і обмеження можливостей громадянського сектора впливати на політичний процес. Цей етап був для України періодом імітації публічної політики, яка була обумовлена домінуванням ключових акторів, які використовували владні інститути в своїх цілях.

4. З 2014 почався етап формування публічної політики, пов'язаний з інституціональним оновленням ролевих функцій традиційних інститутів і появою нових інституцій публічного простору та інституціоналізованих практик взаємовідносин між владою та суспільством.

Слід зауважити, що об'єктивно ускладнює процес формування публічної політики розпочата війна Російською Федерацією проти України, яка опинилась в умовах одночасно багатьох складних процесів: збереження своєї суверенності; євроінтеграційний процес; формування своєї ідентичності в умовах війни; продовження демократизації системи; економічне існування; розвиток громадянського суспільства в період війни; боротьба з корупцією; реінтеграція деокупованих територій та ін.

В процесі дослідження були виявлені позитивні і негативні ефекти інституціоналізації публічної політики України, які формують зміст публічного капіталу в державі і визначають його майбутнє в політичній перспективі. До позитивних ефектів відносяться: модернізація управлінських практик згідно з концепціями New Public Management, Good Governance, E-government, Open Government Partnership; оновлення і деталізація законодавчої бази публічної політики; поява нових інноваційних інституціоналізованих форм мережевої співпраці в різних галузях: антикорупційні організації, краудсорсингові, краудфандінгові, краудкастингові види діяльності, стейкхолдерські проекти, структури, що включають громадський сектор і державні інституції (ГР, організації контролю та аудиту, громадські об'єднання, аналітичні центри), онлайн-мережеві практики комунікації і взаємодії; підвищення суб'єктності громадянського суспільства. З'ясовані негативні ефекти інституціоналізованого політичного капіталу, а саме інституціональна дуальність, інституціональні «пастки», конфліктність, правова невизначеність, низький рівень легітимності інститутів, які створили умови для існування в Україні стійких імітаційних форм взаємодії між акторами та не сприяють розвитку ефективної публічної політики [1].

Отже, процес формування національної моделі публічної політики в Україні, на думку автора, буде проходити більш інтенсивно в післявоєнний період і буде мати більш реальні наслідки. Проте, зараз неможливо точно передбачити яка сама модель буде на виході після війни. Все буде залежати від готовності громадянського суспільства контролювати політичну владу і не дозволяти імітувати публічність.

Список використаних джерел

1. Чальцева О.М. Публічна політика: теоретичний вимір і сучасна практика. Монографія. Вінниця: ФОП Барановська Т.П., 2017. 336 с.

УДК 321.323.2.32.019.51.

*Швець К. А., аспірант кафедри
політології та державного управління*

СУЧАСНІ МОДЕЛІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця

Глобалізація, інформатизація, технологічний прогрес, трансформаційні процеси в соціально-політичній та економічній сфері, проблеми в сфері екології та медицини, урбанізація, перехід від бюрократичних форм до інноваційних методів управління державою та суспільством, ведуть до зміни